

SVERIGES RUNINSKRIFTER

UTGIFNA AF

KUNGL. VITTERHETS HISTORIE OCH ANTIKVITETS AKADEMIEN

FÖRSTA BANDET

ÖLANDS RUNINSKRIFTER

GRANSKADE OCH TOLKADE

AF

SVEN SÖDERBERG OCH ERIK BRATE

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1900—1906

[111410]

8. Mörbylånga kyrkogård.

Pl. VI. Fig. 8.

Literatur: L. 2057. — B. 1073. — Ahlqvist, *Ölands Historia*, II, 2, s. 213. — G. Stephens, *Oldnorthern Runic Monuments*, I, p. 243, III, p. 69. — Densamme, *Handbook of Oldnorthern Runic Monuments*, p. 46.

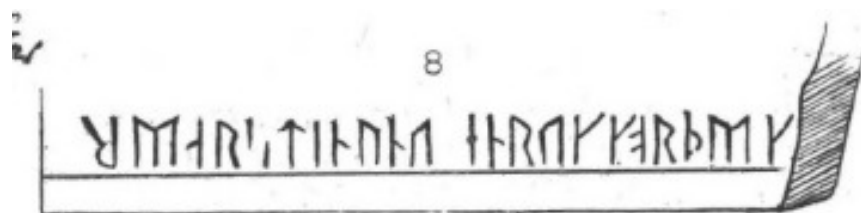
I Bautil fig. 1073 afbildas en tillhuggen rektangulär häll, som uppenbarligen hör till det slag af medeltidsgrafstenar, som legat öfver grafven. Den fans på Mörbylånga kyrkogård och, såsom ofvan (s. 48) är nämndt, är den oss bekant endast genom teckningen i Bautil. Efter måtten i denna hade den en längd af omkring 2,08 m och en bredd af 1,44 m. Vid ena hörnet var ett omkring 25 cm bredt stycke afslaget.

En runinskrift var inristad längs ena ändkanten. Då stenen var en slät fyrkant utan prydnader, hafva vi nöjt oss med att här pl. VI, fig. 8 reproducera af Bautils teckning blott den del, på hvilken inskriften förekommer.¹ Då inskriften stod på den ändan af stenen, som blifvit stympad, och den sista bevarade runan står helt nära brottet, kunde man tänka sig att fortsättning af inskriften funnits på det bortslagna stycket. Detta är likväl icke sannolikt, ifall den tydning af inskriftens senare hälft, som vi här nedan föreslå, är riktig.

Liljegren har upptagit inskriften bland dem, öfver hvilka han satt rubriken »Med främmande Runarter» (*Runurkunder* s. 246), under hvilken han sammanfört de för honom obegripliga inskrifter, som äro skrifna med de äldre, allmänt germanska runtecknen. Stephens har väl insett, att stenen tillhörde den kristna medeltiden, men han har likväl i inskriften velat finna en till den äldre runraden hörande runa, nämligen det egendommiga tecken, som förekommer näst först och näst sist i inskriften. Han uppfattar detta tecken som en variant af de äldre runornas **M e**. Härei lär förmodligen ingen instämma².

¹ Bautils teckning är i sin helhet reproducerad af Stephens, foliupplagan I, p. 243, *Handbook*, p. 46.

² Stephens har meddelat läsning och tolkning af inskriften, foliupplagan af *Runic Monuments* I, p. 243 samt *Handbook* p. 46. På sistnämnda ställe läser och tolkar han: »KEARSTIN UNU. ENRUK KÖRPE K Kearstin (= Kerstin) Unas — dotter — ligger — här. Enruk (Henrik) gjorde detta — kummel (grafmärke).»

Ifall inskriften är rätt återgifven i Bautils teckning,¹ torde det vara uppenbart, att runristaren med flit gjort den svårbegriplig genom runornas omställning och andra medel.

Inskriften består af två hälfter, skilda genom ett litet mellanrum och hvardera bestående af 11 tecken. Första tecknet är ett stupadt och vändt R. Andra tecknet förmodar jag vara sammansatt. Det förekommer äfven i slutet af inskriften, der dess betydelse är temligen klar, men om det haft samma betydelse på det förra stället, kan jag icke afgöra. 3 och 4 äro R; 5 är, såsom äfven Stephens antagit, ett H, hvars mellersta streck varit utplånadt, då teckningen togs; 6—10 äro THT, och 11:e runan är vändrunan för u. Förmodligen har denna första hälft innehållit namnet på den, öfver hvars graf stenen blifvit lagd, men att utleta sammanhanget tilltror jag mig icke. Runorna R H THT HT ar **stin unu** skulle kunna betyda *ar (ær) sténn Unu*.² Men detta är mycket osäkert, så länge ingen tydning af inskriftens början är funnen.

Den senare hälften af inskriften börjar med t e; derefter komma 2 och 3 TR, nr 4 är vändrunan för u, nr 5 V. Om vi antaga att teckningens upphofsman begått ett obetydligt fel och läst t i st. f. V, erhålla vi sammanställningen **anruk**, som kan vara grafisk omställning för **kunar**, namnet *Gunnarr*.

De fyra följande runorna **VTRB korþ** antager jag (i öfverensstämmelse med Stephens) tillhöra præf. af verbet »göra». Derefter kommer samma tecken, som vi funno i början af inskriften. Då ingen enkel runa, tillhörande samma tid som de öfriga, har ett utseende som liknar detta tecken, måste vi antaga att det är sammansatt. Vi erhålla en tillfredsställande mening, om vi upplösa tecknet i dessa enkla tecken, **Ψ**. M-runan har en form, snarlik den, som är bekant från den ene Vedelspangstenen³: hela afvikelsen från den normala formen består deri, att det korta strecket mellan qvistarna är borttaget. Den första delen af det sammansatta tecknet | hänföres till den föregående stafvelsen, hvarigenom den fullständiga verbalformen **korþi**, *gørði*, framkommer; med den återstående delen **Ψ** förenas inskriftens sista tecken, hvarigenom pronomen **mik** erhålles. Om denna förklaring är riktig,⁴ erhåller man för senare hälften af inskriften en i medeltidsinskrifter vanlig formel: *Gunnarr gørði mik*, »Gunnar gjorde mig», i det stenen framställes som talande⁵.

¹ Ahlqvist säger a. a. II, 2, s. 213 om denna inskrift, att den var »var alldeles oläslig». Ahlqvist var född i Mörbylånga och har därför möjligen sett stenen, men denna förstördes redan år 1811, då Ahlqvist var helt ung (född 1794). Det är därför icke troligt att hans omdöme om inskriften, såsom Stephens, *Runic Monuments* I, s. 243 antager, grundar sig på egen undersökning, utan har helt visst afseende på teckningen i Bautil, och ordet »oläslig» bör tagas i betydelsen »obegriplig».

² Qvinnonamnet *Una* förekommer både i Danmark och på Island. Se Nielsen s. 103.

³ Thorsen, *De danske runemindesmærker, første afdeling*, s. 43; Wimmer, *De danske runemindesmærker* I, s. 53 f.

⁴ Det är väl sannolikast, att det tecken, som jag i inskriftens senare del upplöser **imi**, haft samma betydelse i början af inskriften. Men säkert anser jag det icke, då man äfven kan tänka sig andra betydelser: **ut** eller **lu**.

⁵ Verbalformen har snarast uttalats *gørði* (*gørði*), då inskriften förmodligen icke är mycket äldre än den bevarade fornsvenska bokliteraturen (jfr Noreen, *Altschwedische Grammatik*, § 104. Anm. 3). Ett uttal *gørði* är mindre sannolikt: ø hade förmodligen varit uttryckt med formen **þ**.